

Exerciții de supraviețuire – o cheie în descifrarea biografiei și scriiturii Ilenei Mălăncioiu

Caracterul confesiv, dublat de ironie, comportat de corpusul de texte reunite în volumul intitulat *Exerciții de supraviețuire*, apărut sub semnătura Ilenei Mălăncioiu la Editura Polirom, Iași, 2010, își revendică ingeniozitatea printr-un melanj de subiecte literare, tematici personale, concepții despre literatură și despre maniera în care a influențat comunismul scrierile vremii, dezbătute în cadrul unor interviuri acordate în ultimii șapte ani – dintre interlocutori îi amintim pe Marta Petreu, Daniel Cristea-Enache, Lucia Ivănescu, Eva Iova, Lucia Negoită; de articole publicate în presa literară (*Lucian Raicu – în memoriam; De unde nu este nici Dumnezeu nu cere; Riscul de a privi memoria ca zestre; Aplaudarea la scenă deschisă a mortului; De la București la Dublin, via Bacău; Moartea ca artă pentru artă*), cărora li se adaugă transcrierea conferinței *Vina tragică*, susținută la Teatrul Național din București.

Poemul-motto al volumului, *Cele șapte vămi*, reprezintă un element de ghidare prin pânza textuală țesută de Ileana Mălăncioiu, compusă din relatarea unor evenimente care i-au marcat autoarei atât destinul personal, cât și pe cel literar; mărturisiri ce au în vizer schițarea biografiei, a crezului ei literar și chiar a manierei în care a reușit să-i păstreze acestuia structura intactă, în ciuda influenței exercitate de către comunism; precum și împărtășirea perspectivei critice asupra mitizării destinelor scriitoarelor Sylvia Plath și Nelly Sachs datorată amplificării importanței biografiei acestora și a plasării valorii reale a operelor lor în fundal.

Referindu-se la „elementul biografic”, Ileana Mălăncioiu consemnează că ea „aparține și nu aparține generației '60”. În acest sens, autoarea nu uită să menționeze că scriitori precum Eminescu, Bacovia, Dostoievski, Lucian Blaga, Kafka și Shakespeare și-au lăsat amprenta asupra scriiturii sale și invită la relecturarea acestor autori canonici, la redescoperirea lor: „mă aflu la vârsta de recitare a cărților care au contribuit cel mai mult la formarea mea și în care mă regăsesc cel mai bine”.

Deși poate părea că volumul are o compoziție fragmentară, eterogenitatea substanței sale este legitimată de coagularea pe parcurs a unor serii de conectori reprezentați de *obsesiile* autoarei, care, literaturizate, se convertesc în laitmotivele cărții. Printre cele mai puternic conturate obsesii se numără *moartea*, asemănată unei mișcări pendulare „din lumea asta în cealaltă și înapoi” și *tăcerea*, care instituie o lume subminată de imposibilitatea racordării la Universul mistic și revelator al poeziei, ca *exercițiu de supraviețuire*.

Se profilează, astfel, proeminent concepția autoarei despre menirea și condiția poeziei:

„Pentru un poet autentic, poezia e [...] expresia unui mod de viață. Mai precis, a felului cum se raportează la lumea din jur și cum răspunde la semnalele din afară... Poezia e, fără îndoială, un exercițiu de supraviețuire. Atunci când trudești asupra unui vers, uiți de durerile care te apasă, de timpul care trece și de moartea care te pîndește de când te-ai născut”, puterea logos-ului devenind nemărginită. Totuși *într-o lume în care nimeni nu mai are nevoie de poezie*, așa cum menționează autoarea, paradoxal, se continuă să se scrie, iar autoarea dezvoltă o înclinație pentru autorii tineri mai fragili, Claudiu Komartin și Andra Rotaru.

Exerciții de supraviețuire, volum catalogat chiar de Ileana Mălăncioiu drept „roman polifonic cu personaje reale”, se structurează pe două planuri narrative. Unul este reprezentat de cel al personajelor și al tabloului care se coagulează utilizând drept vehicul subiectivitatea imanentă transferării imaginarului real în cel al scriiturii; cel de-al doilea delimitează o panoramă înche-gată prin procesul lecturării operei, ce se desfășoară în fața cititorilor ca un mozaic care abundă în imagini reliefate. „Personajele” sunt ancorate într-o descoperire a lumii literaturizate, autonome, care se recrează în mod distinct cu fiecare lectură.

Ileana Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire*,
Iași, Editura Polirom, 2010.